

Stan de belastingman

40 jaar fiscaal-facilitaire werkbeleving

Jons van Limburg Stirum

DE IN DIT BOEK BESCHREVEN VERHALEN ZIJN FICTIEF EN BERUSTEN NIET OP
WAARHEID.

1604.1 © DEZE UITGAVE IS VERZORGD DOOR ADVIES&TEKSTCREATIES,
EEN VAN LIMBURG STIRUM CREATIES ACTIVITEIT .

NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG, ANDERS DAN MET TOESTEMMING OF IN
OPDRACHT VAN DE AUTEUR, WORDEN VERMENIGVULDIG DAN WEL
GEPUBLICEERD.

VLAARDINGEN, 1 APRIL 2016

Inhoud

Inhoud	3
Het voorwoord	7
De inleiding.....	9
Commercieel	11
Ambtelijk.....	12
Tot slot.....	15
De overstap	17
Vaarwel.....	19
Douane	21
De opleidingen	22
Het verschil tussen wet en werkelijkheid	25
Het gezag.....	34
Het mentorschap.....	40
Controle Omzetbelasting.	49
Het werkveld	53
Opleidingsinstituut Financiën	65
Sollicitatie en selectie	67
Het verdere verloop van het instituut	75
Locatie ‘Lange Voorhout’.....	76
Locatie ‘Bleijenburg’	81

De sluiting.....	97
Inspectie der Directe Belastingen	99
Opnieuw een sluiting.....	101
Belastingdienst Particulieren.....	103
Het fiscale proces	104
Kantoor Brielle	104
Kantoor Vlaardingen	107
Kantoor Rotterdam	111
Het facilitaire proces.....	121
Technische Dienst	122
Schoonmaak	130
Gewelddadige acties	133
Centrum voor facilitaire dienstverlening	145
Huisvesting	147
Bouw- en verbouwprojecten	148
Verhuizingen	158
Beveiliging	166
Nazorg.....	169
De opening	171
Groot onderhoud	173
IJdele humor	175
Sterfgeval	177
Beveiliging.....	180
Beleidsontwikkeling en -uitvoering	181
Marktconsultatie	184

Een klusje tussendoor.....	188
Inkoop.....	190
Een nieuw begin.....	191
De evolutie van het inkoopproces	193
Inkoop voor Douane	198
Accijnszegels	200
Scanapparatuur	205
Snelle rubberboten	210
Speurhonden.....	211
Extra ondersteuning.....	212
Workmate.....	221
Wagenparkbeheer.....	225
Dienstkleding	228
Een verbonden duo	239
De evaluatie	243
Het begeleiden.....	245
De overbelastingdienst.	247
Het afscheid	251
Een toevoegsel.....	253

Het voorwoord

Vanaf 2000 is met de hoofdpersoon van dit boek een bijzondere relatie opgebouwd.

In dat jaar ben ik voor B/CFD gaan werken; het centrum voor facilitaire dienstverlening van de Belastingdienst. Ik zou daar een project gaan doen om voor de Belastingdienst een smartcard te ontwikkelen. Het bijzondere was dat niemand precies wist wat de kaart zou moeten doen en zou moeten kunnen, maar dat het met de toegangsbeveiliging te maken had, was wel duidelijk.

Later dat jaar werd gestart met een beveiligingsproject voor de gehele Belastingdienst. De personele bezetting van mijn project moest ik zelf maar regelen en zo kwam op enig moment een heer op gesprek. Heer Stan. De klik was er. Stan vormde samen met de bescheiden Steven, de vrolijke Henk en de kleine zelfstandige Jack mijn team.

De klik duurt tot op de dag vandaag.

De klik had normaal gesproken eerder kunnen komen, want onze wegen hebben elkaar in het Haagse dicht genaderd. Ik was betrokken bij de postdoctorale opleiding van Het Rijksinstituut Belastingen in Leiden en als vervolg daarop ook bij de opzet van de Onderwijskundige Werkveld Analyse van het

Opleidingsinstituut Financiën te den Haag. Ook was ik daar docent. In dit boek heb ik over deze periode een aantal lezenswaardige anekdotes gelezen die erg herkenbaar waren.

In dit boek treft u overigens diverse verhalen aan over het eerdergenoemde beveiligingsproject; mogelijk geven u deze het beeld van een freewheelende organisatie, maar dit is, kan ik u vertellen, ten onrechte. De werkwijze was in sommige opzichten onconventioneel, maar we waren zeker SMART bezig!

Stan kan nog steeds plezier hebben om een woordspeling of een gezegde. Beschouwingen vanaf een terras kunnen, weet ik, ook gaan over een willekeurige voorbijganger.

Het is goed dat het plezier en beschouwingen van het terras blijven bestaan, maar nog veel belangrijker is het dat Stan de verhalen, anekdotes of beschouwingen over zijn gehele actieve loopbaan heeft gebundeld.

Goed voor leeftijdsgenoten om nog eens herinneringen op te halen aan vroeger; vroeger toen het leven nog overzichtelijk was.

Goed ook voor collega's van een jongere generatie om na te lezen hoe het Stan verging, maar met name om in te zien hoe de wereld van de Belastingdienst er in de tweede helft van de twintigste eeuw uit zag.

Ik wens u veel leesplezier.

Spaarndam, april 2016,
Sander Ruitenbeek

De inleiding

Dit boek verhaalt over de ambtelijke activiteiten van de auteur, die zich voor een meer prettige leesbaarheid Stan noemt.

Over dit naamgebruik moet wel iets verduidelijkt worden. Hij werd bij de geboorte naar zijn

vader

vernoemd:

Constantijn,

met als

roepnaam

Constant.

Toen even na

de voorgaande eeuwwisseling Senior er twee zusjes bij kreeg, werd de eerste verbastering al doorgevoerd. Zij konden nog geen Constant zeggen, maar wel 'Jonstant', dat al snel werd afgekort tot Jons. Dus die bijnaam werd bij de vernoeming naar Pa van de kleine wereldburger ook gelijk maar doorgevoerd.

Jons wilde eigenlijk Stan heten, echter is dat er nooit van gekomen. Of? In dit boek dus wel.

Alle overige genoemde namen zijn, om reden van de privacy, volstrekt willekeurig dan wel fictief en hebben dan ook niets met de realiteit te maken. Alle beschreven personen hebben hun akkoord voor publicatie gegeven. Zo heeft de auteur een bevestiging van de goedkeuring voor het geval iemand hem gaat verhoren in de “Gevangen Poort”.

De wijze waarop iemand functioneert, kan zich in vele gedaanten voordoen. Commercieel of non-commercieel; dan wel ambtelijk. Dit kan ook serieus, lollig of overdrachtelijk zijn. Waarom zal dat dan ook niet bij het functioneren van Stan van toepassing kunnen zijn? Vaak zijn het drie dimensies van hetzelfde gebeuren.

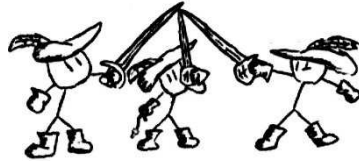
In ieder geval geeft dit boek de lezer hierin voldoende inzicht. Inzicht dat is gerelateerd aan de dagelijkse praktijkbeleving; ook wel ervaring genoemd. Als een engel met een bengelachtige levensstijl heeft Stan zich vlot, charmant en soms i geheimzinnigheid gehuld door het fiscaal-facilitaire werkveld gemanoeuvreerd. Dit is het logo terug te vinden.

Commercieel

Na een aantal jaren als Omofiel (iemand, die zich met zeer veel toewijding voor het zeepmerk Omo inzet) bij een Unilever-onderdeel te hebben gewerkt, werd een “tijdelijke” baan bij een onderdeel van de Belastingdienst, de Douane Nederland, geaccepteerd.

Op de afdeling Verkoopregistratie van Levers Zeepmaatschappij werkten Stan en zijn twee collega's onder een bijzonder goede en motiverende chef, van wie de kwaliteiten elders in het concern hardgrondig nodig waren.

Het trio kon met deze cultuurschok moeilijk omgaan en begon op volle kracht te solliciteren. Als ‘De Drie Musketers’ spraken ze af

om, als het even zou kunnen lukken, allen op dezelfde dag het ontslag in te dienen om even later daadwerkelijk te kunnen vertrekken.

De overstap van de commerciële naar ambtelijke wereld was nu een feit.

Ambtelijk

Stan maakte bij Douane na korte tijd promotie en werd gestationeerd bij de Controle Omzetbelasting. Na een jaar of vijf vertrok hij via een hele korte tussenstop op het Ministerie van Financiën als bureauchef naar het Opleidingsinstituut Financiën.

Vervolgens ging hij als teamleider naar een Inspectie der Directe Belastingen om uiteindelijk via Belastingdienst Particulieren naar het Centrum voor facilitaire dienstverlening (CFD) over te stappen. Bij CFD vervulde hij functies als teamleider huisvesting, huisvestingsprojectleider, beveiligingsexpert en senior inkoper.

Deze laatste functie was de meest interessante en op één na de meest langdurige. Hij hoopt dat de laatste stap, het verlaten van de dienst, de meest langdurige zal zijn. Die laatste stap in de lijn van de promoties werd het vrijwillig vervroegd pensioen.

De opmerking van Mart Smeets over zijn nieuwe functie als commentator bij SPORT1, *“Het is een geschikte uitdaging na mijn brute pensionering.”* is op Stan totaal niet van toepassing.

De Belastingdienst is een grote organisatie, die in staat is om de signalen uit haar relatieve omgeving (belastingplichtigen, belastingschuldigen, economische veranderingen, ontwikkeling op ICT-gebied en politiek) flexibel op en aan te pakken. De grootte en flexibiliteit van de Belastingdienst blijkt wel volgens het Algemeen Dagblad uit de uitspraak van een rechter aan een

ambtenaar, die voor grof plichtsverzuim was aangeklaagd: *“U werkt niet bij een grote organisatie, maar bij een grote reorganisatie.”*

Overigens heeft dat niet tot een vrijspraak geleid.

Stan heeft bij diezelfde grote organisatie in 40 jaar 19 functies en nog eens 36 omvangrijke nevenfuncties vervuld. Is *‘Change is the new Constant’* dan werkelijk de bij Stan passende realiteit?

Vervolgens heeft hij nog een flink aantal collega's naar meer uitdagend werk en de daarmee gepaard gaande positieverbetering mogen coachen. Dit geeft ook blijk van het feit dat Stan uiteindelijk ambtelijk-commercieel is ingesteld.

Uit het vorenstaande blijkt maar weer hoe bruisend het kan zijn om in een overheidsorganisatie te werken.

Bovendien is de Belastingdienst een kleurrijke organisatie. Niet alleen qua personeel, maar vooral qua huisstijl. Het meest belangrijke deel heft en int loon-, inkomsten-, omzet- en vennootschapsbelasting en heeft blauw als huisstijlkleur; voor de Douane is die kleur groen en voor de facilitaire diensten is dat rood.

Daarmee is gelijk uitleg gegeven aan de betekenissen van de veel gebezigde termen als Blauwe Dienst, Groene Dienst en Rode Dienst. Wanneer je de kleuren in de verhouding van 5:3:2 op basis van taken, personeel en effecten mengt, krijg je opvallend genoeg de kleur oranje. Dat imponerende en kleurrijke wordt ook nog eens bewezen door het proza, gebaseerd op de realiteit, in de hiernavolgende hoofdstukken.

Ook de figuur Stan is redelijk imponerend, wanneer je naar zijn levensstijl kijkt. Met name in het hoofdstuk *Evaluatie* wordt aandacht aan die stijl geschonken.

Tot slot

Heel veel dank ben ik verschuldigd aan Sander, niet alleen voor zijn voorwoord, maar vooral ook voor zijn ‘recht-voor-de-raap-commentaar’. Zonder dat commentaar en dat van Gerrit was dit boek nooit geworden wat het nu is.

De overige betrokken personen heb ik al op mijn eigen wijze mijn dank betuigd. Hetzij door opneming in dit boek, hetzij ten bewijze van mijn voorliefde voor haar als karakter, als mens, als Duifje.

De overstap

Het is herfst in 1973.

Op een fabrieksvestiging van Unilever werkte een deel van het personeel anders dan van hen verwacht werd. De daar leidinggevende chef was niet in staat deze situatie te veranderen.

Juist daarom werd de chef van de afdeling Verkoopregistratie op die klus gezet. Hij was al jaren gewend om allerlei mensen te motiveren en hen een zelfstandige werkhouding bij te brengen. Zo ook Stan met zijn twee collega's. Dat hij weg moest naar de fabriek was voor de drie achtergebleven medewerkers een zware slag. Hun leven stond eigenlijk op de kop. En dat terwijl zij nog niet eens wisten welke nieuwe leidinggevende hen boven het hoofd hing. De afdeling Verkoopregistratie werd samengevoegd met de afdeling Debiteurenadministratie en daar waren de jonge medewerkers niet echt blij mee. Het bruisende van verkoop kon op de Debiteurenadministratie niet teruggevonden worden.

Maar goed, die zittende (nieuwe) chef moest wel een aardig karwei klaren. Hij moest de

‘rebellen’ op het goede pad houden. Dus lag er een mooie uitdaging voor hem en de betrokken (nieuwe) medewerkers.

Vaarwel

Voor Stan en zijn 2 collega's betekende dat hun afdeling Verkoopregistratie werd ingepast in de afdeling Debiteurenadministratie. Het hoofd van die afdeling was iemand, die de ontwikkeling van eigen initiatief of eigen verantwoordelijkheid niet echt kon waarderen; laat staan entameren. Hij was hoofd van de financiële afdeling van het type, dat achter elke geklaarde dan wel gecontroleerde klus een vink plaatste. Hij etaleerde een inzicht in het beperken van vrijheid van handelen.

Alle drie gingen per 1 april bij een andere werkgever aan de slag. Het ontslagnemen van de gehele oude afdeling was voor hen een ludieke zet; wellicht wel extra humorvol in combinatie met de datum van 1 april. Voor de nieuwe chef werd het ook een bijzonder, aangrijpend feit. Weliswaar een stuk minder ludiek: het kostte hem zijn baan!

Stan koos voor een job in het Rotterdamse havengebied bij Douane Nederland. Hij meldde zich op die dag in 1974 bij de Douane in de Rotterdamse Merwehaven, maar ging te gelijker tijd een stuk minder verdienen, daarom zou het ook maar voor 'even' zijn. Dat even werd 40 jaar!

Al met al is Stan bijzonder trots op deze loopbaan, die zich kenmerkt door diversiteit. Immers, als je het wilt, kun je bij een dergelijke grote organisatie als de Belastingdienst die diversiteit heel behoorlijk benutten. Maar je moet er wel voor open staan en er zeker ook wat voor doen!

Douane

In deze eerste ambtelijke baan werd Stan verantwoordelijk gemaakt voor het toezicht op de in- uit- en doorvoer van goederen. Door de diversiteit aan werkzaamheden was daar flink wat scholing voor nodig.

We spreken dan over het jaar 1974.

De opleidingen

Eenmaal in dienst getreden bij de Douane werd Stan de maat genomen voor een heus uniform. De kleermaker schatte de maat in op *“L-letje of XL?”*

“Doe maar een GL!”

“Een GL? Daar heb ik nog nooit van gehoord,” reageerde de kleermaker bits.

“Oh, dat staat voor Goddelijk Lichaam.”

Bij deze opmerking werd de kleermaker een stuk minder bits.

Daaraanvolgend werd een introductie-opleiding genoten in het Douane Opleidingsinstituut op de Veluwe. Daar werd vooral aandacht besteed aan het gevoel voor discipline. Stan was inmiddels al enige jaren getrouwd, maar moest toch om halfelf in bed liggen met het licht uit.

Dat was maar goed ook, want de onsportieve Stan kreeg dagelijks sportles om zich later in de Nederlandse havens voldoende uit de voeten te kunnen maken.

Onder die sportlessen vielen activiteiten als schieten en wapenstok hanteren. Om de agressie jegens Douaneambtenaren niet te laten oplopen, werden maar enkele collega's uitgerust met een dienstpistool.

In de uniformbroek waren wel twee wapenstokzakken aangebracht; zowel voor de links als rechts dragende ambtenaren. Dit draaggedrag had uitsluitend iets te maken met welke hand de wapenstok ooit eens gebruikt zou gaan worden. Eigenlijk werd deze zak uitsluitend gebruikt om de pen in te steken. Maar wel opgelet: zorg

ervoor dat deze wel met de clip goed aan de band van de wapenstokzak wordt vastgemaakt, anders moet je de pen ergens bij je knieholte vandaan zien te toveren.

Natuurlijk werden ook 'klassikaal' de maaltijden genuttigd. Bij het avondeten trof Stan een zeef van de gootsteenafvoer in de spaghetti aan en toog met zijn bord naar de keuken. Veel gegil van de keukenhulpen was de eerste reactie. De tweede reactie was de binnenkomst van het hoofd van de opleiding om waar te nemen wat Stan nu weer met de meisjes uithaalde.

Gelukkig maar, dat het alleen een onjuist bijgerecht betrof, wat eigenlijk niet in de ingrediëntenlijst van het recept voorkwam.

Vervolgens moest Stan een tweejarige opleiding tot assistent der Invoerrechten en Accijnzen volgen; één dag per week in Vlaardingen. De overige dagen werken en in eigen tijd verder studeren. Het bestuderen van de wetboeken was helaas voor de doenerig ingestelde Stan hard nodig om te slagen, maar werd later in andere functies nimmer meer gebruikt. Toch was het goed de kennis te bezitten. De combinatie theorie met de aanvulling op de dagelijkse praktijk gaf aan het geheel een zeer waardevol cachet.

Het oude leslokaal in Vlaardingen stond in het havengebied vlakbij een spoorovergang. Iedere keer, dat een vrachtwagen deze hobbelige overgang gebruikte, stond het gebouwtje te schommelen als de nek van een

giraf in galop. Het voordeel was wel, dat de lesstof dan goed in de hersenen ingeklonken werd.

Vooraf in het begin van de carrière was het leren het enige probate middel om promotie te kunnen maken. In elk geval is kennis ook sterk gerelateerd aan macht. Bij goed resultaat en voldoende ervaring kon een ambtenaar later meedoen aan de zo gevreesde loopbaanonderzoeken om ook weer verder te mogen kunnen leren.

Het loopbaanonderzoek was een methode om met behulp van psychologische testen inzicht te kunnen krijgen of een kandidaat op de kortere en langere termijn geschikt zou zijn voor een hoger ambt. Daarbij werden zowel schriftelijk als mondeling vaardigheden als rekenkunde, taalkunde, overwicht en integriteit tegen het licht gehouden. Naast schriftelijke en psychologische testen werden ook gesprekken gevoerd met een leidinggevende uit de praktijk. Later werden de testen en de gesprekken geëvalueerd met een psycholoog om de juiste lijnen uit alle testonderdelen op juistheid en eendachtigheid te onderzoeken.

Al met al een zeer belangrijk onderzoek, omdat op termijn de resultaten van onder meer dit onderzoek betrokken werden voor de invulling van een hoger ambt.

Wanneer je 'je dag' niet had, kon dat weleens nare effecten hebben voor de rest van je carrière.

Het verschil tussen wet en werkelijkheid

Alle benodigde ervaring werd opgedaan op, om en nabij de haventerreinen in het Rotterdamse Havengebied. De eerste werkdag werd Stan ingedeeld aan de Merwehaven tegen de grens tussen Rotterdam en Schiedam.

Deze haven was na zeven jaar graven klaar om in 1930 de eerste schepen met stukgoed te kunnen verwelkomen. Op dat moment was het een van de belangrijkste fruithavens van Rotterdam; later zelfs van Europa.

Stan werd belast met het toezicht op de in-, uit- en doorvoer van goederen. Het leerde hem te letten op zaken, die afwijken van een normaal patroon. Dat was het ook waarin hij ervaring moest opdoen. Niet uit de wetboeken of de schoolbanken, maar vooral uit de praktijk. Zeg maar, het verschil tussen wet en werkelijkheid.

Een flink wat oudere collega had, voordat hij als gevolg van een strafoverplaatsing in Rotterdam werkte, in Retranchement de grensovergang tussen Zeeuws-Vlaanderen en België bewaakt. In die tijd, toen er nog geen mobiele communicatie bestond en alles per

dienstfiets werd afgereden, werd vooral veel boter gesmokkeld.

Smokkel ontstond wanneer goederen door het opleggen van belastingen in het ene

land duurder waren dan in het andere land. Sinds de komst van de Europese Unie zijn deze excessen gelijkgetrokken. Met name echte roomboter werd in België gezien als een onderdeel van de nationale culinaire overtuiging, terwijl het in Nederland een luxe goed was; en dus hoger belast werd.

Douane had de taak tegen smokkel op te treden. Het was ook de tijd, dat een Douanier veel minder klantgericht te werk ging dan dat nu het geval is. Of misschien in dit geval toch juist meer?

Op de bewuste avond sneeuwde het flink en de flink wat oudere collega zat met verkromde vingers en tenen rillend op zijn fiets. Het leek net of er in de verte een andere fietser hem tegemoetkwam. En opeens was de fietser weg. De ferme douaneman trapte eropaf. Door het spoor te volgen trof hij in de nachtelijke schijnsels een deerne aan in de struiken. Hij wist, vervelend genoeg voor haar, dat zij in het dagelijkse leven er veel slanker uitzag dan nu.

Zij kon haar aanwezigheid in het grensgebied niet echt overtuigend verklaren en werd mee naar de douanepost genomen. In elk geval had hij wel een vermoeden, maar ook in die tijd mocht een mannelijke Douaneambtenaar